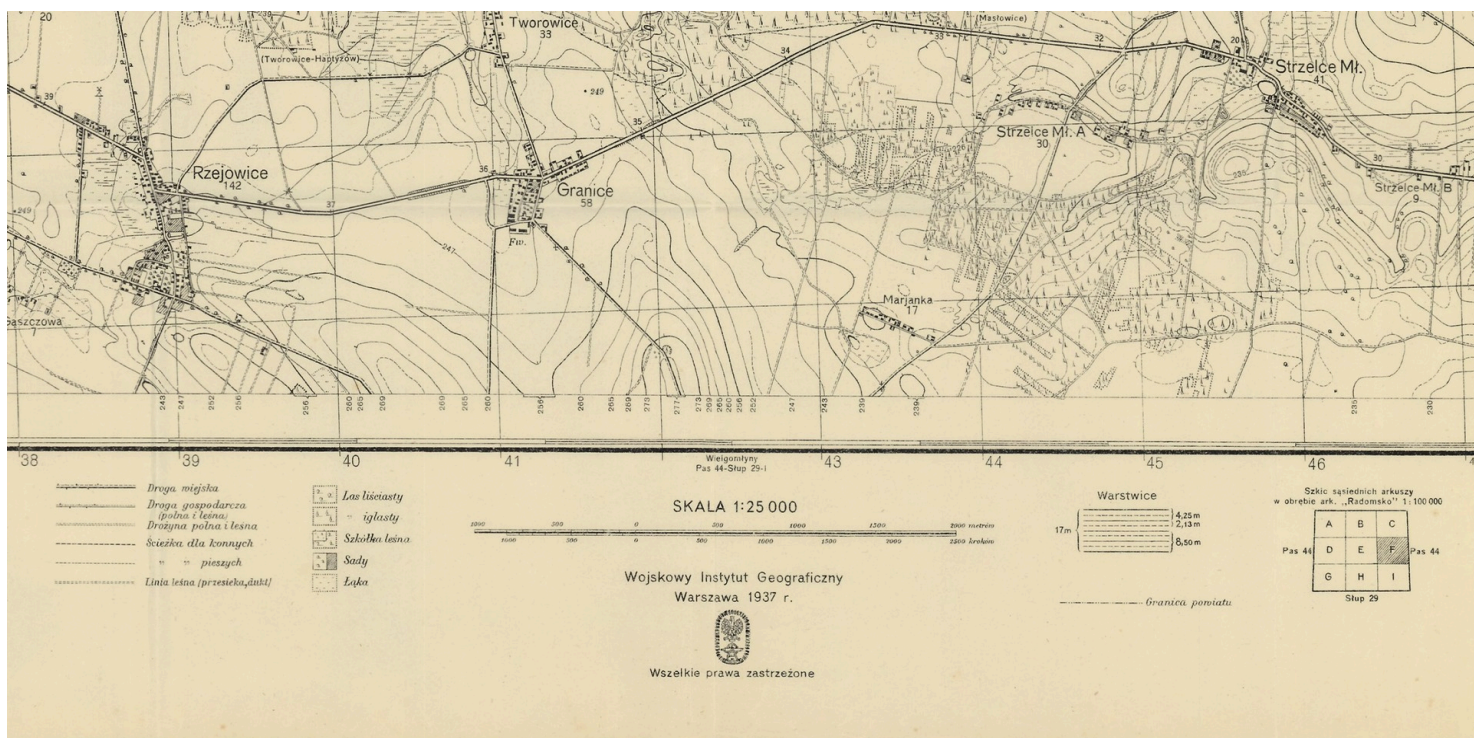

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/teksty/124773,Dowod-skutecznego-oporu-Materialy-zabezpieczone-w-trakcie-I-Alertu-Naczelnika-ZH.html>

ARTYKUŁ

Dowód skutecznego oporu. Materiały zabezpieczone w trakcie I Alertu Naczelnika ZHP

OKRES HISTORYCZNY

(1956-1970) Od Października do Grudnia

Autor: KRZYSZTOF PAWLUCZUK 04.05.2026

W kwietniu 1965 r. odbył się I Alert Naczelnika Związku Harcerstwa Polskiego -

„Harcerski Związek Wiosenny” – ogólnopolska akcja zorganizowana przez ZHP oraz Radę Ochrony Pomników Walki i Męczeństwa. Miała ona na celu m.in. odnalezienie miejsc pamięci z okresu II wojny światowej oraz ich upamiętnienie.

Sporządzone przez harcerzy karty meldunków dokumentujące miejsca i wydarzenia, zostały przekazane m.in. do Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce. Z kolei jej zasób archiwalny stał się później częścią zasobu Instytutu Pamięi Narodowej.

Mapy wyrwane okupantom

Wśród materiałów zgromadzonych przez radomszczańskich harcerzy w ramach I Alertu ZHP znalazły się mapy wykorzystywane podczas II wojny światowej przez niemiecką żandarmerię w okupowanym Radomsku.

Harcerze wyszukując w połowie lat sześćdziesiątych miejsca pamięci w swojej okolicy, przeprowadzali również wywiady ze świadkami tamtych wydarzeń. Jedną z drużyn z Radomska dotarła do Stanisława Niemca, żołnierza Batalionów Chłopskich i komendanta obwodu Radomsko tej organizacji, noszącego podczas okupacji pseudonim „Bartosz”.

Stanisław Niemiec przekazał harcerzom nie tylko informacje dotyczące działalności konspiracyjnej i niemieckich zbrodni, lecz także trzy mapy. Są to mapy topograficzne, tzw. „sztabówki”, które podczas II wojny światowej były najprawdopodobniej wykorzystywane przez pluton niemieckiej żandarmerii Generalnego Gubernatorstwa, działający na terenie powiatu radomszczańskiego (*Landkreis Radomsko*) wchodzącego w skład dystryktu radomskiego (*Distrikt Radom*). Dwie z nich zostały wydane przez polski Wojskowy Instytut Geograficzny (WIG) w latach trzydziestych. Natomiast trzecia mapa została opublikowana w 1940 r. przez niemiecki Urząd Rzeszy ds. Pomiarów Kraju (*Reichsamt für Landesaufnahme*) i prawdopodobnie stanowi przedruk mapy wydanej przez WIG w 1932 r. Przedstawiają one w większości tereny obecnych województw łódzkiego i śląskiego, pozostających podczas II wojny światowej pod okupacją niemiecką.

**Funkcjonariusze posterunku
niemieckiej żandarmerii w
Radomsku w okresie II wojny
światowej, 1939-1945 (fot. z
zasobu IPN)**

**Grupa niemieckich żandarmów z
posterunku w Działoszycach
rozbrojona przez oddział
Batalionów Chłopskich,
1944-1945 (fot. z zasobu IPN)**

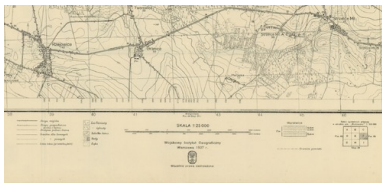
**Harcerze podczas
przeprowadzania wywiadu ze
świadkiem wydarzeń II wojny
światowej, 1965 r. (fot. z zasobu
IPN)**

Okupanci

Oddział lotny niemieckiej żandarmerii rozpoczął działalność na terenie Radomska oraz w jego okolicy już w październiku 1939 r. Placówki i posterunki terenowe tej formacji zostały zainstalowane w miasteczkach, a nawet wsiach.

Ich funkcjonariusze, oprócz zwalczania polskiego podziemia niepodległościowego i krwawych pacyfikacji wsi, organizowali m.in. masowe obławy i łapanki Polaków na roboty przymusowe w Rzeszy, brutalnie ściągali kontyngenty żywnościowe, zwalczali nielegalny handel, ubój bydła oraz produkcję bimbru.

Na przestrzeni kilku lat swojej obecności stali się bezwzględny narzędziem terroru i grabieży, dopuszczającym się licznych zbrodni na miejscowej ludności.

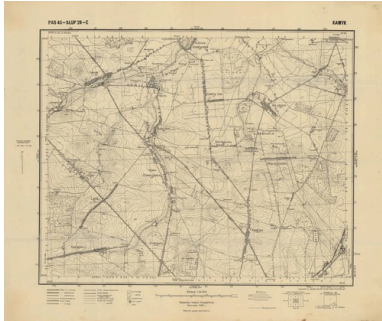

Fragment mapy topograficznej okolic wsi Rzejowice, zdobytej podczas akcji zbrojnej Batalionów Chłopskich i Armii Krajowej na okupacyjne starostwo w Radomsku w dniu 6 V 1944 r. (z zasobu IPN)

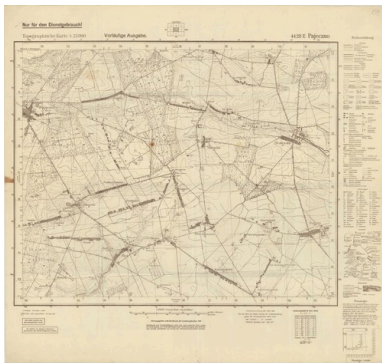

Mapa topograficzna okolic wsi Rzejowice, zdobyta podczas akcji zbrojnej Batalionów Chłopskich i Armii Krajowej na okupacyjne starostwo w Radomsku w dniu 6 V 1944 r. (z zasobu IPN)

**Armii Krajowej na okupacyjne
starostwo w Radomsku w dniu 6
V 1944 r. (z zasobu IPN)**

**Mapa topograficzna okolic wsi
Kamyk, zdobyta podczas akcji
zbrojnej Batalionów Chłopskich i
Armii Krajowej na okupacyjne
starostwo w Radomsku w dniu 6
V 1944 r. (z zasobu IPN)**

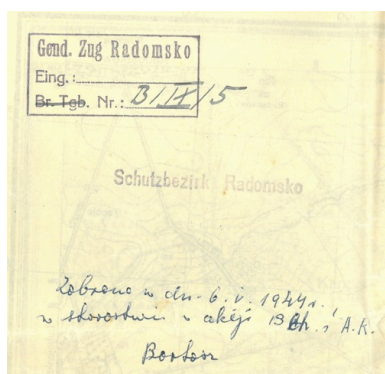
**Mapa topograficzna okolic
Pajęczna, zdobyta podczas akcji
zbrojnej Batalionów Chłopskich i
Armii Krajowej na okupacyjne
starostwo w Radomsku w dniu 6
V 1944 r. (z zasobu IPN)**

Ślad historii

Masowość stosowanych przez Niemców prześladowań doprowadziła do wzrostu działań partyzanckich, dywersyjnych i konspiracyjnych, prowadzonych przez politycznie różne odłamy polskiego podziemia niepodległościowego.

Na terenie Radomska i powiatu radomszczańskiego organizowano zamachy na funkcjonariuszy niemieckich formacji policyjnych, niszczone fabryki i zakłady produkujące dla niemieckiego przemysłu, likwidowano szczególnie groźnych konfidentów czy też przeprowadzano akcje uwalniania przetrzymywanych więźniów.

Świadectwem jednej z takich operacji są właśnie mapy ofiarowane harcerzom przez Stanisława Niemca. Zostały one zdobyte przez żołnierzy Batalionów Chłopskich oraz Armii Krajowej podczas akcji zbrojnej przeprowadzonej 6 maja 1944 r. na siedzibę okupacyjnego starostwa powiatowego w Radomsku.

Notatka Stanisława Niemca ps. „Bartosz” oraz pieczęć oddziału niemieckiej żandarmerii w Radomsku, umieszczone na odwrocie mapy topograficznej okolic wsi Kamyk, zdobytej podczas akcji zbrojnej Batalionów Chłopskich i Armii Krajowej na okupacyjne starostwo w Radomsku w dniu 6 V 1944 r. (z zasobu IPN)

Więcej interesujących materiałów na profilu **Archiwum IPN**

COFNIJ SIĘ